

Rozmary počasí

(aneb Kde se vzala HOBRA?)

V zimě roku 1929 panovaly na Broumovsku třeskuté mrazy. Toho roku však připravilo počasí pro tehdejší obyvatele Broumovského výběžku ještě jednu přírodní pohromu.

Zatímco v únoru klesla rtuť teploměru k - 40 °C, byla naopak počátkem léta naměřena až čtyřicetistupňová vedra. Takové vedro vládlo i ve čtvrtek 4. července. Celý den bylo nesnesitelné dusno a všem bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy se nad krajem přežene pořádná bouřka. A skutečně, po sedmé hodině večerní tu byla. "Příhrnula se takřka naráz. Západ zabarvil se zlověstnou žlutavou šedí a barvil se stále temněji. Zlověstné mraky rozvířily se v ohromné sloupy, rozběsnily se ve vzdušné víry, zdvihly před sebou mračna prachu, prsti a písku, a hnaly je rychlostí přes 100 km v hodině. Neočekávaně mrtvé dotud ovzduší rozběsnilo se nad krajem a vychrlilo déšť. Hrůzné divadlo přírodní v nadcházejícím večeru osvětlovaly příšerné blesky, doprovázené nepřetržitým hřměním." Takto působivě popsal její příchod pan Suda ve své vzpomínce, kterou později otiskl sborník "Od Kladského pomezí" pod názvem "Vichřice". Pro pojmenování toho, co se ten večer dělo, se opravdu nedalo použít slova bouřka, ale spíše vichřice, bouře či uragán. Autor dále pokračoval: "V příšerném víru vzduchovém zakolébaly se koruny stromů, zakroužily divoce ve vlnách větru jako smaragdový příboj rozbouřených vln v úpěnlivém hukotu. Pod silou uragánu sklánělo se stromoví hluboko k zemi, marně se zase vzpínalo. Běda, koho vichřice zastihla venku. Srážela chodce k zemi, porážela cyklisty do příkopů, zvracela povozy, fůry sen a převracela i železniční vagóny."

Výsledek řádění živlů byl strašlivý. Z mnohých domů i hospodářských stavení byly strženy střechy, např. na statku čp. 161 v Heřmánkovicích vyrvala vichřice celou střechu i s trámy odnesla ji víc jak půl kilometr daleko do polí. Stejně dopadlo i třicet kabin na městské plovárně, které byly další den ráno nalezeny zcela zničené o několik stovek metrů dál od původního místa, kde stály předtím. Nespočet stromů v lesích i zahradách bylo polámáno a vyvráceno z kořenů. Panství benediktinů vyčíslilo škody v lesních porostech na dva miliony korun. V lesích, patřících městu Broumov, pak vznikla škoda ve výši 25.000 Kč. Zničena byla i většina památných stromů v klášterní zahradě. Obraz zkázy, který se všem po skončení bouře naskytl, opět sugestivně popsal pan Suda: "Ani pohled na zničené dílo lidských rukou nebyl tak smutný jako na hřbitovy živé přírody, do mrtvých alejí, i do zničených sadů a lesů. Co oko spatřilo, bylo velké zúčtování přírodních sil na živém těle přírody. Vichřice nedělala rozdílu mezi mladým a starým stromovím, mezi lípou, dubem, jedlím. Mezi nízkým stromem ovocným ani velikánem, osamělcem v širém poli nebo skupinou stromoví v hustém lese. Příroda, ta, která nezná míry v bujně plodnosti a v přízni k svým dětem, dovede nad nimi též vyřknouti zlý ortel zničení, aby to, co staletí tvořila, opět zničila naráz ve zlomku hodiny." I na Pasách vyvrátila vichřice stovky stromů a k jejich odstranění ze silnice vedoucí k Broumovu muselo být povoláno vojsko, které zatarasenou cestu odklízelo dva dny.

Oficiální místa začala téměř ihned pracovat na částečném zmírnění škod a vyplácení peněžitých podpor poškozeným. Okresní úřad v Broumově zaslal všem obcím dopis, v němž žádal, aby byly neprodleně svolány pomocné komise, které zjistí výši škod u jednotlivých žadatelů o subvenci, a předloží jejich seznam s určitým

návrhem na podporu zpět na okresní úřad. Schůze pomocné komise v Broumově se konala ve čtvrtek 25. července a měla na programu posouzení celkem čtyř žádostí. S ohledem na to, že se ve všech případech jednalo o nemajetné občany, komise jednomyslně rozhodla, že navrhne okresnímu úřadu vyplacení celkem 16.500 Kč odškodného, přičemž největší díl, a to ve výši 10.000 Kč, měl získat truhlářský mistr Ferdinand Hlawatschke. Komise, v jejímž čele stál tehdejší starosta Hugo Römeth, zároveň pověřila svého člena Cölestina Hausdorfa, aby vypracoval podrobný přehled o škodách, které řáděním vichřice vznikly na majetku města. Bylo zjištěno, že největší škody byly způsobeny v obecních lesích a také na budově chlapecké školy. Poškozená střecha byla i na budově dívčí školy, Městského hotelu a divadla. Celková škoda na obecním majetku pak byla vyčíslena na 36.000 Kč

O velkých polomech, které vznikly v lesích na Broumovsku, již řeč byla. Právě tato lesní kalamita dala impuls k založení nových závodů, neboť bylo potřeba zpracovat velké množství dřeva z poškozených stromů. Tak byla založena pila Karla Staffy (r. 1930), která prováděla "Zužitkování dřeva broumovského klášterního panství," což v němčině znělo **H**olzwertung der Stiftsdomäne **BRA**unau, zkráceně **HOBRA**. O rok později přejmenována na **H**olzfaserplattenwerk **BRA**unau se zaměřením na výrobu dřevovláknitých desek.

Vysvětlivky

- Vyprávění pamětníka mluví o tom, že bouře dorazila od západu, tedy od Krkonoš. Historické prameny a některé webové stránky o historii bouří popisují, že onoho 4. července 1929 byla vichřicí zasažena část Německa, severní Rakousko a celé Čechy. Toho dne si vichřice vyžádala škody později sečtené na jednu miliardu tehdejších korun a přes šedesát lidských životů.
- Meteorologové u síly větru používají na našem území 12 položek pro označení počasí, přičemž rychlost větru do 1 km za hodinu se považuje za bezvětří. Dvanáctidílná stupnice se jmenuje Beaufortova stupnice a jméno nese podle kontra-admirála Francise Beauforta, který ji vytvořil na počátku 19. století.

01	001 - 005 km/h	vánek
02	006 - 011	slabý větrík
03	012 - 019	mírný vítr
04	020 - 028	skoro čerstvý vítr
05	029 - 038	čerstvý vítr
06	039 - 049	silný vítr
07	050 - 061	prudký vítr (mírný vichr)
08	062 - 074	bouřlivý vítr (čerstvý vichr)
09	075 - 088	vichřice (silný vichr)
10	089 - 102	silná vichřice
11	103 - 117	mohutná vichřice
12	118 a více	orkán (uragán, hurikán)
- Okresní úřad v Broumově, jak jest uvedeno, a opravdu po vzniku Československého státu po skončení První světové války roku 1918 byl Broumov vyhlášen okresním městem podle vzoru již dřívějšího uspořádání rakousko-uherského, a statut okresního města byl Broumovu zrušen až roku 1960, kdy se Broumovsko stalo součástí okresu Náchodského.
- I na Pasách vichřice vyvrátila stovky stromů, uvádí pamětníci ve vyprávění. Pasa je zažitý název pro oblast kolem Honského špičáku, kudy vedla od středověku

Honským sedlem (a dodnes stále vede), cesta spojující Broumov s okolním světem, tedy s Policí nad Metují, neboť z této vnitrozemské strany je Broumov odříznut hřebenem Broumovských stěn, jichž je Honský špičák součástí.

- Od Kladského pomezí, zmíněné noviny vycházeli v našem pohraničí v letech 1923 - 1939, a zde byly otištěny vzpomínky na vichřici pana Sudy.
- Obecní kronika v Rokytníku (u Dřevíče) o vichřici uvádí: 4. července 1929 se přes Rokytník přehnala strašlivá vichřice, která způsobila velké škody na obydlích i hospodářských budovách, a na rokytenském katastru v Maternici byl přelomen i největší smrk tzv. Král obory.



vlevo: Kalamita na Broumovsku (1929)

vpravo: Vosice (dnes Osice) u Hradce Králové po vichřici (1929)



vlevo: Jaroměř po vichřici (1929)

vpravo: Borohrádek u
Holic, po vichřici (1929)



vlevo a níže:
HOBRA (2023)



Milan Škoda (22. 02. 2023)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Barbora Baštecká, Muzeum Broumova

fotografie: Muzeum Broumova & pohlednic.sbiram.cz & Milan Škoda